

Београд, свеска 1—2 — 1940 год.

Сепаратни отисак

Проф. Др. Александар Ђ. Костић:

ПРВИ КОРАЦИ У ОСНИВАЊУ МЕДИЦИНСКОГ
 ФАКУЛТЕТА У СРБИЈИ*

У тренутку када санитет наше државе прославља сто-годишњицу свога оснивања природно је да се укратко укаже и на рађању првих идеја о оснивању Медицинског факултета у Србији, јер је тај Факултет, и у свом постанку, и у свом досадањем делању, најприсније везан за рад санитарских установа у нас.

Потребу за Медицинским факултетом морали су осетити већ први организатори нашег Санитета. Један од најзначајнијих је био Др. Емерих Линденмајер, који је, као шеф санитета малене Србије, у свом значајном организаторском раду убрзо увидео потребу за стварањем једног сталног стручног тела, које би давало мишљење и савете у медицинским питањима и донекле у том погледу заменило медицински факултет. Тако је он успео да 12 маја 1852 год. оснује *Сталну лекарску комисију* претечу данашњег Главног санитарског савета.

И наш познати научник Др. Јосиф Панчић, лекар по првобитној струци, залагао се још 1876 године за његово оснивање. У нашем Санитетском закону од 1881 год. постојала је одредба о оснивању *Школе за лекарске помоћнике*, која би, да је била основана, сигурно послужила као зачетак медицинског факултета.

Народна скупштина малене Србије одлучила је 1898 године да се дотадашња Велика школа у Београду подигне на ступањ универзитета. Образована је одмах нарочита комисија од чланова Академије наука и професора Велике школе са задатком да поднесе исцрпан извештај по томе питању. Још онда се мислило и на медицински факултет. За сва питања која се односе на тај факултет одређен је био г. Милан Јовановић-Батут. Он је поднео предлог да се на будућем српском универзитету има основати и медицински факултет. Комисија је тај предлог једногласно усвојила. Професор Батут је своје опсежне документоване разлоге за оснивање Медицинског факултета изнео 1899 г. у књижици *„Медицински Факултет Српског Универзитета“* где је оп-

* У име Медицинског факултета београдског Универзитета говорио је декан Медицинског факултета г. др. Александар Ђ. Костић.

ширно и убедljivo дао одговор на ова три питања: 1) Треба ли Србији Медицински факултет?; 2) Има ли код нас повољних погодаба или бар само могућности за Медицински факултет?; и 3) Би ли свршени доктори нашег Медицинског факултета имали делокруга, одн. да ли би стварање факултета у нас довело до стварања „лекарског пролетаријата“? Своју књигу, препуну врло интересантних података и проницљивих опажања, проф. Батут завршава да је „Медицински факултет доиста једна од најпречих потреба наше државе и нашег народа“... „да та установа има код нас свих погодаба за достојан опстанак и природни напредак“ и „да би нас та важна културна установа стала сразмерно незнатних жртава“.

Али пројекат да се тада приступи стварању универзитета, на коме би постојао и Медицински факултет, није остварен. Тек је 1905 год. донесен закон којим се дотадашња Велика школа подиже на степен Универзитета са 5 факултета међу којима и Медицински. Интересантно је овде споменути да се у члану 28 тога закона предвиђало и оснивање уз Филозофски факултет пољопривредног одсека и апотекарског курса. Ова последња одредба од актуелног је значаја данас када се баш приступило организовању и Фармцеутског одсека на нашем Медицинском факултету. У тај закон унете су истовремено и одредбе да се „за оснивање медицинског факултета и подизање потребних зграда“ уноси сваке године у држ. буџет одређена позиција, а да се за све припремне послове постави нарочити одбор. На основу тога Закона Министар просвете је одредио половином 1905 године нарочиту комисију т. зв. *Комисију за Медицински факултет* састављену од ректора и неколико професора Велике школе, оба шефа санитета, управника и свих шефова одељења државне болнице са задатком „да поднесе извештаје о најпречим пословима и потребама око оснивања тог Факултета“. Та комисија је обележила прве потребе, изабрала места за факултетске зграде, али, и поред свега тога, до остварења факултета није дошло. Шест година после, 5 марта 1911 године, проф. М. Јовановић-Батут одржао је у Српском лекарском друштву предавање „*Медицински факултет у Србији*“, у присуству претседника Народне скупштине, неколико посланика, ректора и више професора Универзитета. Предавање је изазвало врло живу дискусију која се продужила и на седницу од 12 марта. Проткана врло живим и интересантним постуцима, чудним примедбама и неразумљивим критикама, зачињена обртима, који су били карактеристични и у оно доба за нашу средину, та је дискусија најзад завршена закључком „да Српско лекарско друштво поднесе меродавним факторима: Круни, Краљевској влади и Народној скупштини добро мотивисану претставку, у којој ће трз-

жити да се законске одредбе о подизању Медицинског факултета што пре у дело приведу“.

Та су настојања уродила плодом тек марта 1914 године када је тадашњи министар просвете Стојан Протић одредио специјалну комисију састављену од проф. Батута, Др. Војислава Субботића и Др. Едуарда Михела са задатком да обиђу што већи број Медицинских факултета у свету и да проуче њихову организацију. Чланови те комисије су за 6 недеља обишли 17 факултета и о томе поднели исцрпан извештај. На основу тога драгоценог материјала Министар просвете потписује маја 1914 године одлуку о отварању Медицинског факултета у Београду. Нажалост, Светски рат је омео остварење ове значајне одлуке и она је извршена тек 1919 године настојањем тадашњег министра просвете г. Љубомира Давидовића. У ту сврху Универзитет у Београду изабрао је међу својим члановима припремни одбор који су сачињавали г.г. Батут, Живојин Ђорђевић и Никола Вулић. Убрзо су изабрана и три прва редовна професора и то г.г. Батут, Др. Војислав Субботић и Драго Перовић. Они су се састали у прву седницу Факултетског савета 6 фебруара 1920 године. Факултет је отпочео свој рад. Тако је приведено у дело оно на чему се деценијама стрпљиво и одушевљено радило и што је била природна последица развитка наше санитетске службе и здравствених потреба нашег народа.

За свој постанак и опстанак београдски Медицински факултет много дугује државном санитету. Зато се он труди да те услуге узврати санитету образовањем и лодизањем што спремнијег лекарског подмлатка. До данашњег дана он је дао нашој здравственој служби тачно 1300 доктора медицине. Може се рећи: од свог оснивања до данас факултет је гигантским скоковима имао напред захваљујући добрим делом потпори коју су му нештеднице пружали грађански и војни санитет. Факултет је сада, двадесет година по свом постанку, у пуном јеку свог дефинитивног изграђивања. Само ове године наша држава је Факултету доделила средства за зидање нових зграда у износу од преко 42,000.000 динара. На њему се сада отвара и Фармацеутски отсек. Тако ће у најскоријој будућности Медицински факултет у Београ постати импозантна културна тековина наше државе и један од најважнијих медицинских средишта на Балкану.

Зато се Медицински факултет у Београду са својих 52 наставника, 65 асистената и 1600 студената искрено радује што може учествовати у овој прослави и одати пуно признање нашем грађанском санитету за предан стогодишњи рад на унапређењу народног здравља и на културном подизању нашег народа.“

